

POLSKA AKADEMIA NAUK
Wydział IV Nauk Technicznych
KOMITET ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI
SUROWCAMI MINERALNYMI

z siedzibą przy Instytucie Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN
31-261 Kraków, ul. J. Wybickiego 7A
tel.: +12 / 632 33 00, fax: +12 / 6323524, e-mail: lidia.gawlik@min-pan.krakow.pl

Kraków, 10.10.2019

Stanowisko
Komitetu Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi
Polskiej Akademii Nauk w sprawie postulowanych zmian
w zakresie prowadzenia działalności geologicznej i górniczej
w Polsce

Uwagi wstępne

Upływ 30 lat od zmian politycznych w Polsce uzmysławia nam potrzebę podjęcia pogłębionej i wszechstronnej dyskusji całego środowiska geologicznego i górniczego – tak naukowego, jak i gospodarczego – nad stanem i potrzebami zmian w polskiej geologii i górnictwie. W tym czasie zmieniały się – i to istotnie – paradygmaty miejsca i znaczenia działalności geologicznej w krajowej gospodarce. Korektom ulegało także miejsce i rola geologii w obrębie działów administracji rządowej. Systematycznym, niekiedy praktycznie ciągłym zmianom, ulegały uwarunkowania formalno-prawne prowadzenia działalności geologicznej i górniczej. Istotnym, choć nie aż tak częstym zmianom, ulegał także model funkcjonowania państwowej służby geologicznej. W minionych latach brak było jednak kompleksowej wizji miejsca geologii w krajowym krwioobiegu gospodarczym, a także w obrębie administracji rządowej. Spójna wizja w tym zakresie powinna być fundamentem szeroko rozumianej Polityki Surowcowej Państwa – dokumentu, którego niestety wciąż się nie ma mimo podejmowanych – zwłaszcza w ostatnim okresie – prób.

Taka, oczekiwana, spójna wizja powinna uwzględniać wiele elementów, których całościowe wdrożenie powinno zagwarantować w kraju zarówno stabilne funkcjonowanie sektora geologicznego i – w dalszej kolejności – górniczego. Naszym zdaniem do obszarów wymagających spójnej wizji zmian należą m.in.:

- Określenie optymalnego (dla gospodarki i dla środowiska) umiejscowienia geologii w strukturze administracji rządowej i określenie jej relacji w stosunku do działów administracji oraz gałęzi gospodarki;
- Dostosowanie przepisów prawa do obecnych i przyszłych potrzeb działalności geologicznej i górniczej;

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż.
Eugeniusz Mokrzycki
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Honorowy Przewodniczący:

prof. dr hab. inż.
Roman Ney
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Zastępcy Przewodniczącego:

prof. dr hab. inż.
Marek Nieć
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

prof. dr hab.
Krzysztof Szamalek
Państwowy Instytut Geologiczny PIB,
Warszawa

Sekretarz Naukowy:

dr hab. inż.
Lidia Gawlik
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

Członkowie Prezydium:

dr hab. inż.
Krzysztof Galos
Instytut Gospodarki Surowcami
Mineralnymi i Energią PAN,
Kraków

prof. dr hab. inż.
Zbigniew Kasztelewicz
Akademia Górniczo-Hutnicza,
Kraków

dr hab. inż.
Jan Kudelko
Politechnika Wroclawska,
Wrocław

prof. dr hab. inż.
Krzysztof Probiez
Politechnika Śląska,
Gliwice

dr hab. inż.
Barbara Radwanek-Bąk
Państwowy Instytut Geologiczny PIB
Oddział Karpacki,
Kraków

- Określenie miejsca i roli państwowej służby geologicznej, mechanizmów jej finansowania oraz nadzoru nad wykonywaniem jej zadań;
- Spójne umiejscowienie powyższych kwestii w ramowym dokumencie strategicznym – Polityce Surowcowej Państwa – określającym cele, zadania i metody służące racjonalnemu wykorzystaniu złóż kopalin i surowców mineralnych oraz czekające nas przyszłe wyzwania w tym zakresie.

W połowie czerwca 2019 r. grono profesorów – nestorów polskiej geologii i górnictwa wystosowało apel o podjęcie szerokiej środowiskowej dyskusji w wyżej wymienionych obszarach. Apel ten został poparty przez ponad 70 sygnatariuszy ze środowisk akademickich i gospodarczych (Apel z listą sygnatariuszy w załączeniu). W nawiązaniu do Apelu pod koniec czerwca 2019 r. Komitet Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN podjął prace nad wypracowaniem swojego stanowiska w zakresie spójnej wizji roli i udziału geologii (i do pewnego stopnia górnictwa) w krajowym krwioobiegach gospodarczym oraz w obrębie administracji rządowej. Niniejsze stanowisko jest rezultatem pracy i zaangażowania zarówno członków Komitetu, jak i niektórych sygnatariuszy w/w Apelu.

I. Określenie optymalnego umiejscowienia geologii w strukturze administracji rządowej i określenie jej relacji w stosunku do działów administracji oraz gałęzi gospodarki

Komitet przeprowadził wnikliwą analizę dotychczasowych regulacji i rozwiązań dotyczących pośrednio i bezpośrednio miejsca geologii w strukturze administracji rządowej. Uwzględniła ona szereg istniejących uwarunkowań (w tym prawnych i organizacyjnych) oraz brała pod uwagę dotychczasową praktykę, w tym m. in.:

- kolizje kompetencyjne organów administracji geologicznej;
- nieszczelny system poboru podatków i opłat;
- brak skutecznej możliwości realizowania zadań ochrony złóż kopalin;
- skalę nielegalnej eksploatacji i nieskuteczność dochodzenia (egzekucji) opłat;
- przewlekłość procedur administracyjno-prawnych;
- brak skutecznego nadzoru nad rekultywacją i problem nielegalnego składowania odpadów w wyrobiskach;
- brak spójności systemowej w zakresie dysponowania własnością górnictwem;
- brak przyjętej przez rząd Polityki Surowcowej Państwa, mimo trzech lat jej procedowania;
- nadmierne sformalizowanie prawa geologicznego i górnictwa;
- wszczęte arbitraże międzynarodowe dotyczące postępowań koncesyjnych z kwotą roszczeń rzędu kilku miliardów złotych;
- wieloletni brak spójności działań organów państwa odpowiedzialnych za geologię, górnictwo, gospodarkę, planowanie przestrzenne, energię – w obszarze kreowania polityki surowcowej, jej realizacji, nadzoru, itd.;

- stosowanie negatywnych bodźców polityki fiskalnej – podatek od wydobycia niektórych kopalin (tzw. podatek miedziowy), podatek węglowodorowy;
- chybioną reformę służby geologicznej (projekt ustawy o Polskiej Agencji Geologicznej).

Powyższe uwarunkowania w połączeniu z oceną sytuacji bieżącej, ale także rozważenie zakresu i skali zmian, jakie zaszły w ograniczeniach środowiskowych prowadzenia działalności górniczej po 1989 r., umożliwiły postawienie diagnozy stanu istniejącego, opartej o dwa zasadnicze elementy:

- wymogi ochrony środowiska są zabezpieczone w obecnych uwarunkowaniach prawnych już na etapach przed właściwym postępowaniem koncesyjnym;
- dalsze utrzymywanie obszaru GEOLOGIA w strukturach Ministerstwa Środowiska, czyli w dziale administracji rządowej „*środowisko*” jest bezcelowe, a nawet, w związku z postępującym pogarszaniem się sytuacji – gospodarczo niekorzystne.

Dokonano analizy czterech wariantów możliwych scenariuszy zmian:

1. Status quo;
2. Relokacja;
3. Superresort;
4. Regulator rynku surowcowego.

Istnieje kilka zasadnych i racjonalnych rozwiązań poprawiających funkcjonowanie gospodarki państwa w obszarze geologii i górnictwa, z których **Komitet do dalszej dyskusji rekomenduje dwa warianty:**

- RELOKACJA – w ramach której, możliwe są rozwiązania polegające na przeniesieniu pionu Głównego Geologa Kraju zarówno do działu gospodarka (obecne Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii), jak i połączonych działów: gospodarka złożami kopalin oraz energia (obecne Ministerstwo Energii), z uwzględnieniem potrzeb wynikających z szerszego postrzegania działu geologia jako „gospodarowanie wnętrzem Ziemi” (również ciepło Ziemi, zagospodarowanie pustek poeksploatacyjnych, CCS, itd.), jak i wzmocnieniem służby geologicznej w ramach PIG-PIB obejmującego również państwową służbę hydrogeologiczną.
- REGULATOR (np. REGULATOR RYNKU SUROWCOWEGO) – utworzenie centralnego organu administracji państwowej posiadającego szersze kompetencje określone ustawą i statutem, na wzór uprawnień regulacyjnych istniejącego i sprawdzonego skutecznego regulatora jakim jest Prezes Urzędu Regulacji Energetyki.

II. Dostosowanie przepisów prawa do obecnych i przyszłych potrzeb działalności geologicznej i górniczej

Komitet Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi PAN podtrzymuje swoje wcześniejsze stanowiska i podkreśla potrzebę wprowadzenia nowoczesnej i kompleksowej regulacji w zakresie gospodarowania wnętrzem Ziemi i jego zasobami poprzez ustawę o standardzie kodeksowym. Nowa ustawa

powinna obejmować swoim zakresem całą działalność we wnętrzu Ziemi (gospodarowanie wnętrzem Ziemi – górotworem), gospodarkę zasobami górotworu (materialnymi i przestrzennymi), a także określać status i zasady lokowania obiektów w górotworze oraz budowę i wykorzystanie infrastruktury podziemnej (zbiorniki, kawerny, magazyny, obiekty turystyczne, wyrobiska).

Nowy kodeks powinien włączać w zakres regulacji surowcowej zarówno wodę podziemną, jak i ciepło Ziemi. Kodeks powinien zawierać podstawowe rozwiązania w zakresie decydującym o standardzie i jakości gospodarowania zasobem górotworu, w ogólny i spójny sposób opisać zakres podmiotowy i przedmiotowy. Szczegółowe regulacje powinny znaleźć się w przepisach wykonawczych i szczególnych. Kodeks powinien regulować m. in. rodzaj i kompetencje organów administracji geologicznej, zakres i formę działania służby geologicznej, planowanie gospodarki zasobami górotworu, formy ochrony zasobów i zabezpieczenia przestrzeni, kwalifikacje geologiczno-górnice.

Kierunkiem prac legislacyjnych w zakresie regulacji gospodarki surowcami mineralnymi powinna być **deregulacja i liberalizacja (odformalizowanie) prawa geologicznego i górniczego, z jednoczesnym wprowadzeniem dodatkowych regulacji w obszarach dotychczas nie uregulowanych bądź uregulowanych wadliwie**. Przyszły kodeks powinien zawierać w części ogólnej **klauzule generalne i podstawowe normy gospodarowania przestrzenią i zasobami górotworu zawierające zakres i zasady regulacji, ingerencji, korzystania i ochrony zasobów**. Koniecznym jest **nowe zdefiniowanie podstawowych pojęć ustawowych**, a także wprowadzenie szeregu nowych, dotychczas nie stosowanych, m.in. takich jak:

- górotwór,
- kopalina i jej złożo,
- dzierżawa górnicza (w miejsce użytkowania górniczego),
- dzierżawa geologiczna,
- nagromadzenia antropogeniczne – złoża antropogeniczne.

W nowej ustawie należy **enumeratywnie wyliczyć części górotworu, będące częścią składową nieruchomości gruntowej** (objętych prawem własności nieruchomości gruntowej) i przyjąć, że pozostałe zasoby wnętrza Ziemi stanowią przedmiot własności górnicznej.

Konieczne jest **stworzenie nowej siatki pojęciowej (definicji ustawowych)**, zdefiniowanie przedmiotu własności górnicznej – złóż kopalin i części górotworu objętych przedmiotem własności górnicznej Skarbu Państwa, a także wprowadzenie nowych regulacji w zakresie wyceny złóż kopalin stanowiących własność górnica Skarbu Państwa, by móc ujmować je jako aktywa geologiczno-górnice.

W zakresie reglamentacji działalności geologicznej i górnicznej należy zaproponować takie nowe regulacje, aby zapewniały wykorzystanie adekwatnych narzędzi i form, które mogłyby być elastycznie i odpowiednio stosowane do gospodarczego wykorzystania górotworu. Niezbędne są nowe rozwiązania w następujących obszarach:

- warunki i zakres koncesjonowania,
- warunki wykonywania prac i robót geologicznych,
- stwierdzanie kwalifikacji w geologii i górnictwie,
- ochrona złóż kopalin,
- prawa do informacji geologicznej i danych geologicznych,
- nadzór geologiczny i górniczy,
- instrumenty ekonomiczno-prawne,
- ruch zakładu górniczego.

Konieczne jest także m.in.:

- zastrzeżenie formy **koncesji** – dla decyzji obejmującej udzielenie prawa do eksploracji lub eksploatacji zasobów górotworu objętych własnością górniczą;
- wprowadzenie nowej formy decyzji – **zezwolenia** – dla eksploracji i eksploatacji zasobów związanych właścicielsko z nieruchomością gruntową i stanowiących jej części składowe;
- wprowadzenie **koncesji uniwersalnej**, która obejmowałaby poszukiwanie i wstępne rozpoznawanie (dokumentowanie) zasobów górotworu w ujęciu wielosurowcowym, bez konieczności przypisywania, jakiej konkretnie kopaliny (jako głównej) się poszukuje;
- rozważenie określenia w formule definicji negatywnej, co nie stanowi prac i robót geologicznych, wymagających koncesji bądź zezwolenia, a jedynie wymaga zgłoszenia;
- wprowadzenie obligatoryjności zgłoszenia uzyskiwanych danych geologicznych, gdyż Skarbowi Państwa powinno przysługiwać prawo do otrzymywania informacji geologicznej, objętej własnością Skarbu Państwa, do wszelkich zasobów górotworu, bez względu na to, w toku jakich prac czy robót została ona pozyskana.

III. Określenie miejsca i roli państwowej służby geologicznej, mechanizmów jej finansowania oraz nadzoru nad wykonywaniem jej zadań

Komitet stoi na stanowisku, że **głównym zadaniem państwowej służby geologicznej jest dostarczanie informacji geologicznych** niezbędnych dla:

1. Prowadzenia polityki gospodarczej państwa związanej z pozyskaniem, a następnie wykorzystaniem surowców mineralnych, wód podziemnych, a także z realizacją inwestycji celu publicznego;
2. Planowania zagospodarowania przestrzennego;
3. Realizacji zadań ochrony środowiska i prognozowania skutków przekształceń litosfery powodowanych przez działalność człowieka;
4. Prowadzenia polityki międzynarodowej Państwa w zakresie zabezpieczenia podaży surowców mineralnych na krajowe potrzeby gospodarcze ze źródeł poza krajowych.

Zasadniczymi kierunkami działania państwowej służby geologicznej powinny być:

- badanie budowy geologicznej kraju jako podstawa dla realizacji zadań służby;
- prowadzenie prac (badań) geologicznych niezbędnych dla realizacji zadań służby;
- gromadzenie, przetwarzanie, udostępnianie i rozpowszechnianie informacji geologicznych związanych z zakresem działań służby;
- kontrola poprawności wykorzystywania informacji geologicznej w działalności publicznej.

We wszystkich państwach, które posiadają państwową służbę geologiczną, jej zadania i formy organizacyjne są zbliżone. Praktycznie zawsze łączą swoją służbę państwową z działalnością naukową, natomiast nigdy nie łączą one zadań informacyjnych służby państwowej z biznesem i zaangażowaniem na rynkach kapitałowych.

Badania naukowe służb geologicznych są nastawione głównie na badania stosowane (służebne), których celem jest rozpoznanie zjawisk i procesów geologicznych w celu wykorzystania informacji w działalności praktycznej i w realizacji zadań publicznych (działalności Państwa, zabezpieczenia potrzeb bytowych ludności i zapewnienia jej bezpieczeństwa). Takie też założenia były kamieniem węgielnym działalności Państwowego Instytutu Geologicznego, który sto lat temu uchwałą Sejmu Ustawodawczego z dnia 30 maja 1919 r. został powołany do pełnienia obowiązków państwowej służby geologicznej.

Wynika z tego podstawowy **wymóg stawiany przed państwową służbą geologiczną**, którym jest dyspozycyjność i stała gotowość do podejmowania odpowiednich badań lub stałe przygotowanie ich prowadzenia, jeśli zakres przewidywanych wymagań odbiorców może być określony, niezależnie od preferencji lub indywidualnych zainteresowań wykonawców tych prac. Taki stan i zakres działania wymaga zapewnienia ze strony Państwa niezbędnego i stabilnego finansowania.

Działalność państwowej służby geologicznej powinna opierać się na następujących założeniach:

- plan pracy powinien obejmować dłuższy okres (zadania ciągłe);
- niezbędne jest jasne określenie procedur realizacji prowadzonych prac;
- systematyczność działania i możliwość działania *ad hoc* w oparciu o własny budżet;
- wykorzystanie nowoczesnych systemów informatycznych, uprawnienia do gromadzenia i egzekwowania informacji geologicznej od podmiotów oraz uprawnienia do prowadzenia referencyjnego systemu informatycznego obsługującego procesy administracyjne;
- zapewnienie dostępu do danych innych instytucji na potrzeby realizacji zadań;
- możliwość pozyskiwania dodatkowych projektów o charakterze B+R, które mogą być związane z zadaniami państwowej służby geologicznej.

Z tych założeń wynika – zdaniem Komitetu – podstawowy wniosek, że państwowa służba geologiczna, podobnie jak wiodące służby geologiczne na świecie, powinna być instytucją badawczą i doradczą, składającą się z:

- **Państwowej Rady Geologicznej (PRG)** – reprezentującej wybrane działy administracji państwowej, instytucje naukowe, a także ewentualnie przedstawicieli

biznesu oraz samorządów, określającej kierunki prac geologicznych lub opiniującej kierunki prac geologicznych proponowanych przez Radę Ministrów i jej członków, a także uczestniczącej w nadzorowaniu procesu realizacji tych prac;

- **Państwowego Instytutu Geologicznego (PIG)** – realizującego priorytetowe zadania badawcze i wdrożeniowe związane z celami wynikającymi z przyjętej Polityki Surowcowej Państwa oraz innych dokumentów wyznaczających kierunki prac geologicznych, w tym wskazywanych przez PRG.

Działalność państwowej służby geologicznej powinna być finansowana ze środków pochodzących przede wszystkim z: 1. Opłat za wydobywanie kopalin w części przeznaczonych na geologię, gromadzonych do tej pory w NFOŚiGW, które powinny być pozostawiane do wyłącznej dyspozycji Państwowej Rady Geologicznej i Głównego Geologa Kraju z przeznaczeniem na finansowanie działalności państwowej służby geologicznej; oraz 2. Opłat za nabycie prawa do informacji geologicznej.

IV. Włączenie proponowanych rozwiązań do ramowego dokumentu strategicznego – Polityka Surowcowa Państwa (PSP)

Komitet zauważa, że projekt Polityki Surowcowej Państwa (PSP) był przygotowywany od 2016 r. przez poprzedniego Głównego Geologa Kraju także przy współudziale niektórych spośród członków Komitetu. Projekt ten wydaje się być stosunkowo spójny i kompletny w sferze diagnozy stanu, choć wymaga zmian i uzupełnień, natomiast zawarte są w nim tylko zarysy proponowanych rozwiązań (w niektórych obszarach kontrowersyjnych), przy całkowitym braku określenia precyzyjnych kierunków działań oraz źródeł i mechanizmów finansowania tych działań. Dlatego też dotychczasowy projekt PSP może być – ale tylko częściowo – wykorzystany do przygotowania dokumentu docelowego w tym zakresie.

Punktem wyjścia powinno być określenie celów PSP. **Za cel główny należy uznać zapewnienie bezpieczeństwa surowcowego kraju poprzez dostęp do niezbędnych surowców (krajowych i importowanych) zarówno obecnie, jak i w perspektywie wieloletniej, uwzględniającej potrzeby przyszłych pokoleń.** Dostęp do surowców powinien stanowić stabilne zaplecze rozwoju gospodarczego, gwarantując także bezpieczeństwo energetyczne, zapewniając wysoki komfort życia obywateli oraz poprawiając dostęp do towarów i usług. Wśród celów dodatkowych czy uzupełniających należy wymienić: 1. Racjonalne gospodarowanie krajowymi zasobami kopalin, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju, uwzględniające obecny i przyszły stan wiedzy w tym obszarze; 2. Rozwój pozyskiwania surowców ze źródeł wtórnych i odpadowych, w tym rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, ze wspieraniem postępu technologicznego w tym obszarze; 3. Rozwój współpracy międzynarodowej, szczególnie w zakresie poszukiwania i pozyskiwania surowców (dywersyfikacja źródeł dostaw, budowa wspólnej polityki surowcowej, koalicji surowcowych, itp.), w tym także z dna oceanicznego; 4. Upowszechnienie wiedzy na

temat znaczenia gospodarczego surowców dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i surowcowego oraz możliwości rozwoju gospodarki krajowej.

Przedmiotem PSP powinny być surowce mineralne ze źródeł pierwotnych i wtórnych, a także wody podziemne i ciepło Ziemi. Należy mieć na uwadze, że w PSP powinny być uwzględnione także: bezzbiornikowe magazynowanie i składowanie substancji w górotworze, edukacja geologiczna, górnicza i surowcowa, ochrona georóżnorodności itd.

W dotychczasowym projekcie PSP przedstawiono główne czynniki determinujące konieczność jej przygotowania, poddano analizie uwarunkowania geologiczne kraju, które powinny wpłynąć na kształt rozwiązań proponowanych w PSP, a także przedstawiono diagnozę w zakresie obecnego zużycia surowców mineralnych w Polsce. Materiał ten może być punktem wyjścia do przygotowania finalnej diagnozy stanu w zakresie gospodarki surowcami mineralnymi w Polsce, w której, przy tak sformułowanym głównym celu PSP, **niezbędna jest nie tylko ocena obecnego zapotrzebowania na surowce, ale także prognoza w tym zakresie w perspektywie 10, 20 i 30 lat.**

Główne kierunki działań w ramach PSP powinny pozostawać w ścisłej relacji do założonych celów PSP, przy uwzględnieniu obecnego stanu i wiedzy na temat gospodarowania surowcami mineralnymi w Polsce, a także znaczenia gospodarczego poszczególnych surowców oraz obecnego i prognozowanego zapotrzebowania gospodarki krajowej na te surowce. Takie kluczowe obszary działań w dotychczasowym projekcie PSP określano jako filary PSP. **W dotychczasowym projekcie PSP brakuje jednak dokładnego określenia kierunków działań i zasad ich implementacji. Miały one docelowo być przygotowane, zatwierdzone i wdrażane w formie programów wykonawczych związanych z poszczególnymi proponowanymi filarami lub ich częściami. Bez takiego uszczegółowienia, także w wymiarze czasowym (harmonogram działań) i kosztowym (koszty implementacji programów i źródła ich finansowania) nie będzie odpowiednich podstaw, a także możliwości właściwej implementacji PSP i jego części składowych (a także monitorowania tego procesu). Potrzebą chwili jest uruchomienie procesu przygotowania takich programów wykonawczych. Za ich przygotowanie powinien być odpowiedzialny PIG-PIB, przy współpracy z innymi jednostkami naukowo-badawczymi, z uwzględnieniem w tym względzie głosu przedsiębiorców i ich stowarzyszeń.** Wskazane jest przy tym kontynuowanie rozpoczętych już prac nad programem wykonawczym dla ciepła Ziemi i balneoterapii oraz korekta istniejącego programu rozpoznania geologicznego oceanów (PRoGeO).

PSP musi uzupełniać istniejące i przyszłe strategiczne dokumenty rządowe. Niezbędne jest **odpowiednie powiązanie z innymi dokumentami rządowymi, wypracowywanymi w dużej części przez inne resorty. W naszej ocenie dokument taki powinien być odrębną Zintegrowaną Strategią Bezpieczeństwa Surowcowego, odpowiednio usytuowaną pośród wiodących rządowych dokumentów strategicznych.** Niestety, wydaje się, że przy obecnym

zaawansowaniu prac planistycznych jest na to już w tej chwili za późno. Dokument taki ramowo powinien być także zgodny z dwoma najważniejszymi obszarami działań Unii Europejskiej w zakresie surowców mineralnych, tj. Inicjatywą Surowcową (*Raw Materials Initiative*) z 2008 r. oraz Planem działań na rzecz wdrożenia gospodarki o obiegu zamkniętym (*Circular Economy Action Plan*) z 2017 r.

Niezbędne jest także określenie **wymiernych rezultatów (wskaźników) wdrażania PSP**, a nie tylko rezultatów określanych w sposób opisowy. Wskaźniki te powinny dotyczyć: np.: 1. Zmniejszenia uzależnienia krajowej gospodarki od surowców pochodzących z importu (w podziale na surowce energetyczne, metaliczne i inne, w ujęciu procentowym, w odniesieniu do tonażu, ewentualnie także do wartości); 2. Wzrostu udziału surowców metalicznych pozyskiwanych z krajowych źródeł wtórnych i odpadowych w zaspokajaniu krajowego popytu na surowce metaliczne; 3. Wzrostu dywersyfikacji dostaw do Polski najważniejszych surowców energetycznych, metalicznych i chemicznych; 4. Wzrostu liczby udzielonych koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż; 5. Wzrostu udziału ciepła Ziemi w rynku ciepłowniczym (energetycznym); 6. Liczby i/lub metrażu odwiertów poszukiwawczo-rozpoznawczych wykonanych przez przedsiębiorców na podstawie udzielonych koncesji oraz odwiertów badawczych wykonanych w ramach działań państwowej służby geologicznej. W każdym przypadku niezbędne jest ustalenie obecnych i planowanych docelowych wartości tych wskaźników.

Docelowy projekt Polityki Surowcowej Państwa (lub np. Zintegrowanej Strategii Bezpieczeństwa Surowcowego) powinien być **przedmiotem autentycznych i dobrze przygotowanych konsultacji społecznych.**

Wiek XXI będzie wiekiem surowców, w tym surowców mineralnych. Od zabezpieczenia ich podaży zależeć będzie los i dobrobyt ludzkości. Polskie środowisko geologiczne i górnicze jest przygotowane na podjęcie wyzwań cywilizacyjnych. Ich rozpoznanie, trafna diagnoza i wskazanie kierunków działań jest powinnością naszego pokolenia. Proponowane kierunki zmian i reform są konieczne i wybiegają naprzeciw interesom przyszłych pokoleń.

PRZEWODNICZĄCY
Komitetu Zrównowazonej Gospodarki
Surowcami Mineralnymi PAN

Prof. dr hab. inż. Eugeniusz Mokrzycki